

*Mg.iur. Diana Liepa, Doctoral Student
Baltic International Academy
Doctoral Study Programme «Legal Science»
Netherlands*

Directive 2015/849 – improvements and effectiveness of the fight against the legalization of illegally received funds and terrorist financing

Abstract. Due to the current political and religious discrepancies, money laundering and terrorism financing has become the main discussion topic among the international organizations. Illegal cash flows and terrorist financing affect not only our daily life, but also the integrity, stability and economic development of states. In order to fight against money laundering and terrorist financing, more coordinated and efficient steps should be taken. The 4th Money Laundering Directive was adopted on 20 May 2015 and introduced clearer, more substantive procedural provisions in order to tackle the issue concerned. The Directive aims to introduce minimum measures to address this issue. The author of the present paper discusses whether the adopted measures will be effective in the fight against money laundering and terrorism financing and possible problems arising due to the implementation of the said Directive into national legislations.

Key words: beneficial owner, customer due diligence, money laundering, risk based approach, terrorism financing.

*Mg.iur. Diana Liepa, doktorante
Baltijas Starptautiskā akadēmija
Doktora studiju programma «Juridiskā zinātne»
Nīderlande*

Direktīva 2015/849 – uzlabojumi un to efektivitāte cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu

Anotācija. Šodien, politisko un reliģisko nesaskaņu dēļ, naudas atmazgāšana un terorisma finansēšana ir visu starptautisko organizāciju, kā arī nāciju svarīgākais apspriešanas punkts. Nelikumīgas naudas plūsmas un teroristu finansējumi ietekmē ne tikai mūsu ikdienas dzīvi, bet arī katras atsevišķas valsts integritāti, stabilitāti un ekonomisko izaugsmi. Cīņai pret naudas atmazgāšanu un teroristu finansēšanu nepieciešams piemērot koordinētākus un efektīvākus pasākumus. Ceturrtā direktīva par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, tika pieņemta 2015. gada 20. maijā, neilgi pirms starptautiskā konflikta izvēršanās sakarā ar terorisma novēršanu. Direktīvas mērķis ir ieviest minimālus pasākumus šīs problēmas novēršanai. Tomēr, šī darba mērķis ir izvērtēt, vai paredzētie pasākumi būs efektīvi cīņā ar starptautisko naudas atmazgāšanu un teroristu finansēšanu, kā arī iespējamās problēmas saistībā šādu pasākumu ieviešanu valstu nacionālā regulējumā.

Atslēgas vārdi: faktiskais īpašnieks, klienta uzticamības pārbaude, naudas atmazgāšana, terorisma finansēšana, uz riska faktora balstīta pieeja.

*Mg.iur. Диана Лиєпа, докторант
Балтийская международная академия
Докторская программа «Юридическая наука»
Нидерланды*

Директива 2015/849 – её улучшения и их эффективность в борьбе с легализацией незаконно полученных средств и финансированием террористов

Аннотация. В современный период, из-за существующих в мире политических и религиозных разногласий, проблема «отмывания» денег и финансирования терроризма обсуждается на уровне всех международных организаций, а также наций. Незаконные денежные потоки и финансирование террористов оказывает влияние не только на нашу каждодневную жизнь, но также на интеграцию, стабильность и экономическое развитие каждого отдельного государства. Для борьбы с отмыванием денег и финансированием террористов необходимо применять более скоординированные и эффективные мероприятия. Четвертая директива, главная задача которой – не допустить использование финансовой системы для легализации средств, полученных незаконным путем, или для финансирования терроризма, была принята 20 мая 2015 года, незадолго до разворачивания международного конфликта, в связи с необходимостью ликвидации терроризма. Цель директивы – ввести минимальные мероприятия для борьбы с этой проблемой.

Цель данной работы – дать оценку мероприятиям, предусмотренным директивой, с точки зрения их эффективности в борьбе с международным отмыванием денег и финансированием терроризма, а также возможным проблемам, связанным с имплементацией норм директивы в национальное законодательство.

Ключевые слова: фактический собственник, проверка надежности клиента, «отмывание» денег, финансирование терроризма, подход, основанный на факторе риска.

Ievads

Šodien, politisko un reliģisko apsvērumu dēļ, naudas atmazgāšana un terorisma finansēšana ir visu starptautisko organizāciju, kā arī nāciju svarīgākais apspriešanas punkts. Nelikumīgas naudas plūsmas un teroristu finansējumi ietekmē ne tikai mūsu ikdienas dzīvi, bet arī katras atsevišķas valsts integritāti, stabilitāti un ekonomisko izaugsmi. Pateicoties tehnoloģiju nepārtrauktajai attīstībai, Eiropas Savienības (turpmāk ES) atvērtām robežām, starpvalstu politiskām nesaskaņām, noziedzniekiem ir viegli organizēt, pārvietoties un, gala rezultātā, pielietot teroristiskus uzbrukumus. Ir patiesi grūti izsekot nelikumīgas naudas iegūšanas līdzekļu mehānismus un to plūsmas, kā arī paša mehānisma daļībniekus. Līdz ar to, cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu ir nepieciešams pielāgot tiesisko regulējumu un pieņemt neatliekamus un efektīvus pasākumus kā starptautiskā, tā arī reģionālā un nacionālā līmenī.

Šā gada 2015. gada 20. maijā Eiropas Parlaments un Padome ceturto reizi pieņēma grozījumus par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai (turpmāk AML4) [1]. AML4 nosaka minimālus standartus cīņai pret naudas atmazgāšanu un teroristu finansēšanu, līdz ar to valstīm ir iespēja īstenot stingrākus pasākumus. AML4 groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK (turpmāk AML3) [2], tādā veidā cenšoties uzlabot iepriekš pieņemtos pasākumus. AML4 pieņem stingrākus un detalizētākus pasākumus, piemēram, rosina piemērot uz riska balstītu pieeju (6. pants), vienkāršot (15.-17. pants) un pastiprināt (18.-24. pants) klienta uzticamības pārbaudes, rosina dibināt centrālos reģistrus informācijas glabāšanai par faktisko īpašnieku (30.-31. pants), definē politiski redzamās personas (3. panta 9. apakšpunkts), ievieš detalizētākas prasības finanšu ziņu vākšanas vienību (turpmāk FIU) sadarbībai (32.-38. pants un 49.-57. pants), kā

arī atļauj administratīvo sankciju pielietošanu (58.-62. pants) [1]. Šī darba mērķis ir atspoguļot katru no iepriekš minētiem pasākumiem, kā arī apspriest ieviesto pasākumu efektivitāti un iespējamās problēmas šādu pasākumu pārņemšanā valstu nacionālā regulējumā.

leskats AML vēsturē

Naudas atmazgāšanas mehānismi un to pielietojumi ir viens no svarīgākajiem apspriešanas tematiem starptautiskā arēnā sākot no 1989. gada, kad FATF (Financial Action Task Force), starptautiska organizācija, tika dibinātā ar mērķi noteikt standartus un sekmēt to ieviešanu uzraudzības un citās jomās, lai cīnītos ar naudas atmazgāšanu, terorisma un proliferācijas finansēšanu un citiem starptautiskās finanšu sistēmas stabilitātes apdraudējumiem. Balstoties uz FATF ieteikumiem [7], tika pieņemtas pirmās direktīvas naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas apkarošanā [4; 6]. Direktīvas, diemžēl, nespēja aptvert visas jomas, kurās preventīvie pasākumi saistībā ar finanšu sektoru būtu piemēroti. Turklāt direktīvas saturēja salīdzinoši maz detaļu par procedūrām ierosinātām klientu identifikācijai, un netika noteiktas kriminālsankcijas un administratīvie sodi par neatbilstību direktīvas pantiem. AML3 ievērojami paplašināja to personu loku, uz kurām attiecas direktīva, tai skaitā pirmo reizi minot trasta un uzņēmuma pakalpojumu sniedzējus. Turklāt, AML3 paplašināja skaidrojumu par „finanšu iestādēm”, „naudas atmazgāšanu”, „smagiem noziegumiem” un iepazīstināja ar jēdzienu „faktiskais īpašnieks”, „trasta un uzņēmuma pakalpojumu sniedzēji”, kā arī „politiski redzama persona”. Turklāt, AML3 uzlaboja un papildināja vienkāršotās un pastiprinātās klienta uzticamības norisi, izklāstīja uz riska faktoru balstīta pieejas principa pielietošanu šajās procedūrās.

2012. gadā FAFT atkārtoti grozīja ieteikumus [8], un līdz ar to bija nepieciešams pieņemt attiecīgos pasākumus reģionālā līmenī. 2012. gada 11. aprīlī Eiropas Komisija sagatavoja ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par galvenajiem atslēgas tematiem, tajā skaitā par uz riska faktoru balstītu pieeju, faktiskā īpašnieka identifikāciju un informācijas pieejamību, nepieciešamību pēc izvērsta

klientu uzticamības procedūrām, ziņošanas un sadarbības pienākumiem. 2013. gada 5. februārī ES Komisija iesniedza priekšlikumu grozījumiem un 2015. gada 20. maijā tika pieņemta AML4.

AML4 – uzlabojumi un to efektivitāte

AML4 pieņēma vairākus grozījumus, ar mērķi uzlabot un papildināt esošos pasākumus. Starp svarīgākajiem uzlabojumiem tiek uzskatīti: precizējums par uz riska faktora balstītu pieeju, stingrāki un detalizētāki klienta uzticamības pārbaudes noteikumi, faktiskā īpašnieka centrālo reģistru izveide, uzlaboti noteikumi par politiski redzamām personām, FIU efektīvas sadarbības rosināšana, administratīvo, kā arī kriminālo sankciju pieņemšana.

Piemēram, uz riska faktora balstīta pieeja ir galvenais princips, lai noteiktu, vai potenciālais klients pārstāv zema vai augsta riska noziedzīgumu naudas atmazgāšanā un teroristu finansēšanā. Tā kā AML direktīvas [1; 2; 4; 6] ir nosacītas minimālai saskaņošanai, uz riska faktora balstīta pieeja atšķiras katrā valstī. Arī AML4 atstāj dalībvalstīm plašu rīcības brīvību, lai izstrādātu savu uz riska faktora balstītu pieeju un lemtu par atsevišķa klienta riska pakāpi. FATF ieteikumi paredz, ka valstīm vajadzētu noteikt, novērtēt un izprast naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas risku, kā arī nepieciešams piemērot visus pieejamos resursus šādu risku mazināšanai (Ievads, 5. rindkopa) [8]. AML4 nosaka minimālās prasības, lai izvērtētu riskus, proti, ņem vērā riska faktoros, tostarp attiecības ar klientiem, valstīm vai ģeogrāfiskajiem apgabaliem, produktu, pakalpojumu darījumiem vai piegādes kanāliem. II un III direktīvas pielikumi uzskaita potenciāli zemo un augsto risku pierādījumu veidus. Pamatojoties uz AML4, līdz 2017. gada 26. jūnijam ES Komisijai ir jāizstrādā ziņojums par pastāvošiem riska faktoriem iekšējā tirgū un tā attiecīgās nozarēs, kā arī jāziņo par vizualizējamajiem līdzekļiem, ko izmanto noziedznieki šajās nozarēs. Līdz ar to, pielikumi II un III, iespējams, tiks grozīti un papildināti. Tomēr, pašlaik ir jautājums par valstu brīvu rīcību uz riska faktora balstītu pieejas izveidi un to norisi. Valstu daudzveidība var sarežģīt šā principa pārrobežu attīstību. Iespējams, ka viena

valsts izmantos pielikumā un sevis noteiktos riska faktorus, otra izmantos tikai pielikumā noteiktos. Nepastāvēs vienotības, tikai līdz minimāli saskaņotiem noteikumiem. Visas darbības uz riska faktora balstītu pieeju pamatojas uz pašas valsts vēlmi sadarboties un izstrādāt efektīvus paņēmienus risku mazināšanai vai to pilnīgai novēršanai.

Papildu paņēmieni cīņā pret naudas atmazgāšanu un teroristu finansēšanu ir klientu identifikācija, vārdu sakot, klienta pilnīga izmeklēšana, kas ietver klienta pilnīgu pārbaudi, identitātes nodibināšanu, darījumu attiecību mērķi un būtību, kā arī klienta līdzekļu izcelsmi. Turklāt iegūtie dokumenti un informācija ir regulāri jāatjauno un jāsaglabā 5 gadu laikā pēc tā, kad darījumu attiecības ar klientu ir beigušās. Apdrošināšanas iestādes un pensiju shēmas tiek atbrīvotas no šādām prasībām. AML3 un vēlāk AML4 īstenoja detalizētākas materiālās tiesību normas, tostarp aizliegumu attiecībā uz kredītiestādēm un finanšu iestādēm uzturēt anonīmus kontus vai anonīmas darījuma grāmatiņas. Kontu un grāmatiņu īpašnieki un labuma guvēji jebkurā gadījumā pakļauti klienta uzticamības pārbaudes pasākumiem. Informāciju par klientiem ir nepieciešams iegūt no uzticamiem un neatkarīgiem avotiem. AML3 pirmo reizi rosināja identificēt faktisko īpašnieku, kas tiek pārņemts arī AML4, ar pienākumu dibināt centrālos reģistrus katrā dalībvalstī informācijas glabāšanai. Klientu uzticības pārbaudes noteikumus var iedalīt vienkāršotākos un pastiprinātos noteikumus. Balstoties uz AML4 pielikumos minētiem riska faktoriem, tiek piemērota vienkāršotāka vai pastiprināta klienta uzticamības pārbaude. Risku faktori, kas minēti FATF ieteikumos, nosaka, ka, ja klients ir regulēta tirgus sarakstos iekļauts uzņēmums, iekšzemes valsts iestāde vai, ja klients pārstāv zema naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas riskus, klienta uzticamības pārbaude nav nepieciešama (FATF ieteikums nr.10) [8]. Salīdzinājumā, augstākie riski ietver neizskaidrojamu ģeogrāfisko attālumu starp kredītiestādi un klientu, īpašumtiesību struktūra ir neparasta vai sarežģīta, vai uzņēmums ietver uzrādītāja akcijas. AML4 pielikums par potenciāli augstāka riska situāciju ir identisks faktoriem, kas ir FATF ieteikumos. Piemēram, AML4 papildināja AML3 ar to,

ka pieprasa dalībvalstis veikt pasākumus, lai novērstu uzrādītāja akciju un uzrādītāja akciju garantiju ļaunprātīgu izmantošanu (10. pants 2. apakšpunkts) [1]. Situācijā, kad akciju turētājs, kas tur akcijas savā vārdā, bet citas personas labā, ir grūti izsekot faktisko akcionāru – fizisko personu, kas stāv aiz sabiedrības un, iespējams, var būt attiecināms kā augstāka riska klients. Uzrādītāja akcijas parasti tiek glabātas akcionāru privātajos vērtspapīru kontos bankās, un bankas izsniegts konta izraksts ir apliecinājums, ka akcijas pieder konkrētajai personai. Tomēr izraksts tiek izsniegts tikai pēc akcionāra rakstiska pieprasījuma, kas arī rada problēmas akcionāru izsekošanā un tā uzticamības pārbaudē. Šādas pārbaudes, dokumentu pieprasīšana, klientu identifikācija var aizņemt ilgāku laiku, kam, diemžēl, dažkārt ir būtiska nozīme noziedznieku notveršanā.

Papildu AML4 pieprasa dalībvalstīm nodrošināt centrālo reģistru izveidi faktisko īpašnieku informācijas iegūšanai, glabāšanai un izmeklēšanai. Faktiskais īpašnieks ir jebkura fiziska persona, kurai pilnībā pieder klients vai kura šo klientu kontrolē, kuras vārdā darbojas vai veic darījumus. Faktiskais īpašnieks ir vismaz 25% akciju turētājs. AML4 pieprasa visas dalībvalstis izveidot centralizētus reģistrus ārpus uzņēmumiem, kuri saturēs atbilstošu, precīzu un aktuālu informāciju par faktiskiem īpašniekiem. Šādu reģistru mērķis ir veicināt pārredzamību, lai cīnītos pret juridisko personu ļaunprātīgu izmantošanu. Dalībvalstīm ir rīcības brīvība izvēlēties reģistra veidu un tā darbības norisi, proti, vai tas būtu komerc-reģistrs, uzņēmumu reģistrs vai publisks reģistrs. Tomēr, jāmin fakts, ka AML4 ierobežo piekļuvi reģistra saturošajai informācijas iegūšanai. Citiem vārdiem sakot, šie centrālie reģistri ir pieejami kompetentām iestādēm un FIU, atbildīgajiem subjektiem, kas veic klienta uzticamības pārbaudi un jebkurām citām personām vai organizācijām, kas var pierādīt, ka tām ir likumīgas intereses. Direktīva pati par sevi neizskaidro jēdzienu „likumīgā interese”. Turklāt šādas citas personas vai organizācijas var iegūt ierobežotu informāciju par fizisko īpašnieku, proti, šāda informācija ietver faktiskā īpašnieka vārdu un uzvārdu, dzimšanas mēnesi un gadu, valstspiederību, pastāvīgās dzīvesvietas valsti, kā arī turētās daļas veidu

un apmēru. Tādējādi centrālie reģistri nebūs publiski pieejami. Pamatojoties uz FATF rekomendācijām, visiem izveidotiem uzņēmumiem jābūt reģistrētiem valsts uzņēmumu reģistrā, kurā jāiekļauj arī pamatinformācija par uzņēmumu, tā akcionāriem un tā juridiskās īpašumtiesības, tādējādi dodot iespēju noteikt uzņēmuma faktisko īpašnieku (FATF ieteikums nr. 24) [8]. Pašlaik lielākoties valstu iekšzemes uzņēmumu reģistri ir publiski pieejami. Šādi reģistri parasti ietver pamatinformāciju par uzņēmumu, tās dibināšanas datumu, reģistrēto juridisko adresi, kapitālu un uzņēmuma darbības mērķi. Citi reģistri ir plašāki un ietver valdes locekļus, direktorus, un uzņēmuma gada pārskatus. Mūsdienās informācija par faktiskiem īpašniekiem ir konfidenciāla un netiek glabāta reģistros. Līdz ar to faktiskie īpašnieki bieži vien izmanto šādu priekšrocību, lai izvairītos no nodokļu maksāšanas, vai vienkārši slēpt to, ka personai pieder uzņēmums. Publisko reģistru priekšrocība ir to publiskā pieeja jebkurai fiziskai vai juridiskai personai. Tādā veidā, ieinteresēta persona var viegli iegūt informāciju par konkrēto uzņēmumu, noteikt uzņēmuma akcionārus, direktorus, kapitālu, likviditāti un citu informāciju, kas noteikti atviegļina klienta uzticamības pārbaudi, kā arī paātrina pārbaudes norisi. AML4 ierobežojumi attiecībā uz centrāliem reģistriem samazinās šādu pārbažu efektivitāti, tā kā informācija par faktiskiem īpašniekiem būs pieejama tikai ierobežotam juridisko un fizisko personu lokam.

Sakarā ar noteikumiem par politiski redzamām personām, AML4 pārņēma jēdzienu un to definējamo no Komisijas direktīvas 2006/70/EK par politiski ietekmējamām personām [3], kā arī papildināja, ka politiski redzama persona var ietvert arī politisko partiju vadības struktūru locekli un starptautisku organizāciju direktorus, direktoru vietniekus un valdes locekli vai personas, kas ieņem tiem līdzvērtīgus amatus. Gadījumos, kad persona ir noteikta kā politiski redzama persona, tas nebūtu jāinterpretē, ka persona ir iesaistīta noziedzīgā darbībā. Atteikšanās no darījumu attiecībām ar personu, pamatojoties vienkārši uz konstatējumu, ka tā ir politiski redzama persona, ir pretrunā ar AML4 un FATF ieteikumiem. Šādu personu noteikšana ir svarīga klientu identifikācijas procesa daļa, tā kā agrārā stadijā ir iespējams pievērst

īpašu uzmanību konkrētai personai, izmeklēt personas identitāti, saistības un iespējamus riska faktorus.

Visas juridiskās un fiziskās personas, kurām ir noteikti augstāki riski, jābūt nodotām attiecīgajā FIU vienībā, kas saņem, analizē un tālāk informē kompetentās iestādes ar nolūku informācijas atklāšanai un personu notveršanai. Plašāks regulējums par FIU pilnvarām un darbību ir izklāstīts Padomes Lēmumā par sadarbības pasākumiem starp dalībvalstu finanšu ziņu vākšanas vienībām attiecībā uz informācijas apmaiņu [5]. Esošiem noteikumiem pastāv vairāki trūkumi, piemēram, netiek noteikta sadarbība cīņai pret terorisma finansēšanu, vai arī pastāvošā sadarbība dažādās valstīs nav efektīva, tā kā dažādu valstu FIU informācijas apmaiņa un informācijas piekļuve atšķiras. FATF ieteikums nr. 29 nosaka [8], ka FIU kalpo kā centrālā aģentūra informācijas saņemšanai un iesniegšanai. Šāda informācija ietver ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem. AML4 nosaka, ka FIU ir jāatzīst par operatīvi neatkarīgām un autonomām struktūras vienībām ar spēju pieņemt autonomus lēmumus, analizēt, pieprasīt un izplatīt specifisku informāciju par aizdomīgiem darījumiem saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu. AML4 paredz sīkākus noteikumus par sadarbību starp dalībvalstu FIU vienībām, starp FIU un attiecīgiem subjektiem, to vadītājiem un darbiniekiem, kā arī starp FIU un Komisiju. Protams, šāda sadarbība ievērojami atviegļina noziedznieku notveršanu. Tomēr, pastāv situācijas, kad, piemēram, attiecīgie subjekti, kā trasta vai uzņēmuma pakalpojuma sniedzēji ziņo par esošiem riskiem tikai gadījumos, kad subjektiem ir ļoti ticama informācija par pastāvošiem riskiem. Gadījumos, kad iestādēm ir tikai aizdomas, bieži vien šāda informācija netiek nodota FIU. Līdz ar to, FIU vienības ir lielākoties atkarīgas no iesniegtās, ziņotās informācijas, kas, manuprāt, ierobežo to darbību.

AML4 ietver vairākus pantus sakarā ar administratīvajām sankcijām par neatbilstību direktīvai. Direktīva nenosaka kriminālsankcijas, tomēr noteikumi par kriminālsankcijām netiek izslēgti, un tos var īstenot saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kas iepriekš tiek paziņoti un saskaņoti ar Komisijas lēmumu. AML4 nosaka,

ka maksimālie administratīvie naudas sodi ir vismaz līdz divkārtīgai summai, no pārkāpuma rezultātā iegūtās peļņas, ja minēto peļņu var aprēķināt, vai vismaz 1 000 000 eiro. Var piemērot arī vismaz 5 000 000 eiro naudas sodus vai 10%, no kopējā gada apgrozījuma saskaņā ar pēdējiem pieejamajiem pārskatiem. Šādi naudas sodi ir noteikti ar vēlmi saskaņot minimālos noteikumus starp dalībvalstīm, tomēr to efektivitāti ir nepieciešams novērot.

Secinājumi

Mūsdienu sabiedrībā var novērot bailes par to, ka tuvākajā nākotnē var novērot un piedzīvot terorisma uzbrukumus. Politisku un reliģisku apsvērumu dēļ naudas atmazgāšana un terorisma finansēšana ir svarīgākais apspriešanas temats kā starptautiskā, tā arī reģionālā un nacionālā līmenī. Diemžēl teroristiem un noziedzniekiem ir arvien vieglāk organizēt noziedzīgus pasākumus ātri attīstošo tehnoloģiju, atvērto robežu, politisko un ekonomisko nestabilitāšu dēļ. Valstis cenšas dibināt alianses un pieņemt pasākumus esošo problēmu novēršanai. Tomēr, šādi pasākumi ir bieži vien jāuzlabo, tā

kā noziegumi turpinās. Līdz ar to, kārtējo reizi direktīva par to, kā novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtas naudas legalizēšanai, tika labota. AML4 ievieš detalizētākus paņēmienus naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas novēršanai. Tomēr, AML4 ir minimālo standartu direktīva, kas ļauj dalībvalstīm piemērot stingrākus noteikumus un to dažādība rada problēmas sadarbībā, personu izmeklēšanā un noziedznieku notveršanā. Proti, valstis ar stingrākiem noteikumiem apkaro noziedzīgus nodarījumus efektīvāk par valstīm ar minimāli pieņemtiem noteikumiem. Turklāt ilgstošie klientu izmeklēšanas un identifikācijas procesi kavē ātru lēmumu pieņemšanu un problēmu risināšanu. Ir nepieciešamas skaidri noteiktas procedūras klientu izmeklēšanā, valstu un FIU vienību sadarbībā. Ierobežota informācijas piekļuve pildzina efektīvu klientu izmeklēšanu, tāpēc faktisko īpašnieku centrālie reģistri ir jāizveido publiski pieejami un bez ierobežojumiem. Turklāt dalībvalstīm nepieciešams pielietot pieejamus resursus ciešas sadarbības nodrošināšanai un informācijas apmaiņai, kas nav pretrunā ar valsts tiesību aktiem un regulējumiem par datu aizsardzību.

Izmantoto avotu saraksts

1. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai [2015] // OV L 141/73.
2. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/60/EK par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai [2005] // OV L 309/15.
3. Komisijas Direktīva 2006/70/EK attiecībā uz "politiski ietekmējamas personas" definīciju un tehniskajiem kritērijiem vienkāršotām klienta uzticamības pārbaudes procedūrām un atbrīvojumam sakarā ar finanšu darbību, kuru veic reti vai ļoti ierobežotos apjomos [2006] // OV L 214/29.
4. Padomes Direktīva 91/308/EEK par to, kā novērst finanšu sistēmas izmantošanu, nelikumīgi iegūtas naudas legalizēšanai (naudas atmazgāšanai) [1991] // OV L 166/77
5. Padomes Lēmums 2000/642/TI par sadarbības pasākumiem starp dalībvalstu finanšu ziņu vākšanas vienībām attiecībā uz informācijas apmaiņu [2000] // OV L 271/4.
6. Direktīva (EK) 2001/97 par finanšu sistēmu izmantošanas nepieļaušanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai [2001] // OV L 344/76.
7. Četrdesmit ieteikumi Finanšu darījumu darba grupas (Financial Action Task Force - FATF), par naudas atmazgāšanu (1990) // Pieejams: www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%201990.pdf [apmeklēts 30.11.2015.]
8. Starptautiskie standarti par naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas un izplatīšanas apkarošanu / Financial Action Task Force (FATF) ieteikumi (2012) // www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [apmeklēts 30.11.2015.].

References

1. The European Parliament and Council Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of financial system for money laundering or terrorist financing [2015] // OJ L 141/73.
2. European Parliament and Council Directive 2005/60 / EC on the prevention of the use of financial system for money laundering and terrorist financing [2005] // OJ L 309/15.
3. Commission Directive 2006/70 / EC as regards the definition of “politically exposed person” and the technical criteria for simplified customer due diligence procedures and for exemption on grounds of a financial activity conducted on an occasional or very limited basis [2006] // OJ L 214/29.
4. Council Directive 91/308 / EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering (money laundering) [1991] // OJ L 166/77
5. Council Decision 2000/642 / JHA on cooperation between financial intelligence units of the exchange of information [2000] // OJ L 271/4.
6. Directive (EC) 2001/97 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering [2001] // OJ L 344/76.
7. The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering (The FATF Recommendations 1990) // Available: www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%201990.pdf [viewed 30.11.2015.]
8. International standards on combating money laundering and the financing of terrorism and proliferation / The FATF Recommendations, 2012 // Available: www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf [viewed 30.11.2015]

Summary

Due the political and religious discords the issue of money laundering and terrorist financing has become one of the most discussed topics in the world. Illegal cash flows and terrorist financing affect not only our daily lives but also national integrity, stability, economic growth and development. Therefore, more coordinating and efficient steps for combating money laundering and terrorist financing should be taken.

In this regards, the European Parliament and Council developed stricter rules to combat money laundering and terrorism financing and so 4th Money Laundering Directive (hereinafter AMLD4) was adopted on 20 May 2015.

The aim of the present paper was to assess whether the adopted measures would be effective in the fight against international money laundering and terrorist financing and to evaluate possible problems when the corresponding legal provisions have been transported into national legislations.

AMLD4 introduced more extensive and more substantive procedural provisions in relation to combating money laundering and terrorist financing. The main novelties concerned the assessment of risks and applying risk-based approach. Additionally, customer due diligence was clarified, whereas FATF recommendations offered an interpretive notes with factors which qualify as a high and low risk assessment.

Another novelty concerns the central registers for BOs, which will not be publicly available; however, other persons having legitimate interest may have access to it. The term ‘legitimate interest’ is not yet fully defined, therefore each MS has discretion to implement their own definition of the term in its domestic legislation.

The AMLD4 further developed the definition of the politically exposed persons by stating that members of the governing bodies of political parties and directors, deputy directors and members of the board or equivalent function of an international organization, which are entrusted with prominent public function fall under the definition of PEP. In order to monitor, analyze and collect data on natural and legal entities that may have risk of money laundering and terro-

rist financing, a special financial intelligence unit should be established in the Member States (MS). However, the cooperation between the MSs' FIUs is not sufficient.

Therefore, the AMLD4 introduced clearer stated provisions and obligations for the FIUs function and cooperation with legal entities, their directors and employees, the European Commission and other FIUs within the EU.

Finally, the AMLD4 introduced administrative penalties for the non-compliance with the Directive. Criminal penalties are not excluded, however, in all cases the Commission should be consulted first. The AMLD4 shall be implemented into national laws until 26 June 2017; afterwards it will be possible to determine the problems if such arise from the Directive, such as inconsistencies in definitions applied in each MS, differences in operation of central registers on BOs, and to review whether the cooperation among FIUs will become more effective and strengthened.